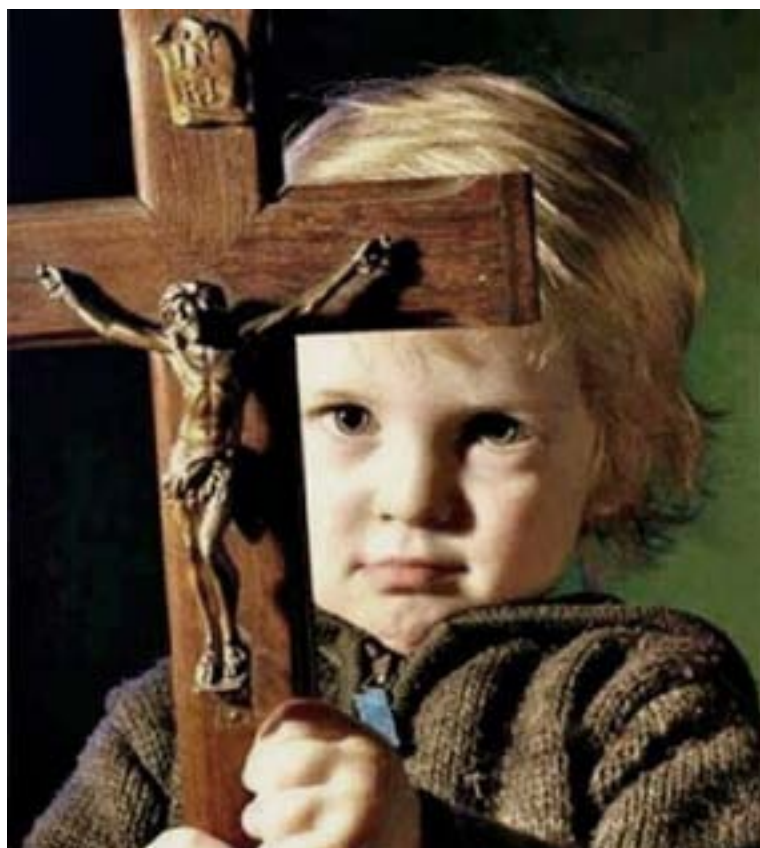

ЧЕСТИТО ВЪЗКРЕСЕНИЕ ХРИСТОВО!

ВЕЛИКДЕНСКО ЛИТЕРАТУРНО ЧЕТЕНЕ

Из списание „Християнче“,
бр. 1 - 2022 г. РЕДАКТОР
И СЪСТАВИТЕЛ:
КОНСТАНТИН ЕЛЕНКОВ.

На 15 април в Къща-музей „Гео Милев“ беше представена Литературната антология „Гласове от Тракия - 3“. Слово за сборника прочете поетът Ботьо Буков. В литературното четене участваха Таньо Клисуров, Крум Георгиев, Виолета Бончева, Кристина Божанова, Даниел Александров, Мира Дочева, Пенчо Пенчев, Злати Тасев, Маргарита Сапунджиева, Живка Барова и Меглена Пенева. Антологията излиза след спечелен конкурс на Министерството на културата, по програма „Помощ за книгата“. Предговора и подбора е на Йордан Атанасов, а предпечат и корекции - Кристина Божанова. Това е поредна книга на издателство „Народно читалище Даскал Петър Иванов“.

ЕВРОПА ИСКА КНИГИТЕ БЕЗ ДДС

Нова директива освобождава печатните произведения от ставката

Книгите са сред привилегированите продукти, за които вече може свободно да се приложи нулев данък добавена стойност (ДДС) в страните членки на Европейския съюз (ЕС), след като Съветът по икономически и финансови въпроси (ECOFIN) прие нова директива, изменяща Директива 2006/112/ЕО относно ставките на данъка за добавената стойност. С новия общ европейски документ се цели постигане на по-голяма свобода при определяне на намалените и свръхнамалени ставки на ДДС в страните членки. Прояната е в синхрон с Плана за действие за ДДС на Комисията от 2016 г., чиято цел бе създаване на стабилно единно европейско пространство за ДДС. Съгласно новата директива, държавите членки могат да прилагат максимум две намалени ставки, не по-ниски от 5%, към максимум 24 категории стоки и услуги. В допълнение към двете намалени ставки, държавите членки вече могат да приложат и намалена ставка, по-ниска от минимума от 5% (т.е. т. нар. свръхнамалени и нулеви ставки) и освобождаване с право на възстановяване на платения ДДС за 7 категории стоки и услуги, включени в Анекс III на директивата. Книгите, вестниците и списанията в печатен и цифров вид не само остават сред артикулите, които могат да имат намалени ставки, но са и сред малкото, за които вече могат да се прилагат свръхнамалени и нулеви ставки на ДДС. Възможностите, предлагани

от директивата, важат за всички страни-членки. Различното по отношение на книгите от настоящата ситуация е, че всяка държава членка ще може да прилага и нулеви ставки за тях. „Новината е животоспасяваща за книгоиздателите и вярваме, че правителството ще хармонизира максимално бързо българското законодателство в съответствие с директивата, тъй като от книгоиздателския сектор зависи не просто цял един бранш, но и функционалната грамотност на населението“, коментират от Асоциация „Българска книга“ и припомнят, че някои европейски държави вече са се възползвали от нулевата ставка за книгите като мярка за преодоляване на последиците от пандемията.

Целта на окончателната система на ДДС е всички държави членки да работят по едни и същи правила и да имат еднаква свобода при определяне на ставките на ДДС върху определени стоки и услуги.

За контакти: Анелия Скримова - „Връзки с обществеността“
М: (+359 8) 95 77 82 44;
Е: prbulgaria@gmail.com

Уважаеми старозагорци,
Уважаеми гости на Стара Загора,
В навечерието сме на най-светлия християнски празник - Възкресение Христово! Той носи в себе си най-ярките послания за нов живот, вяра, любов и съпричастност.

Чудото на Великден ни озарява със смирение, човеколюбие и прошка, разказва ни за голямата християнска любов и великото мъченичество в името на живота. Нека го приемем в сърцата си и дадем простор на обичта, добротата и хармонията, които ни свързват като хора.

Да бъдем по-добри, по-мъдри, по-честни и по-милосърдни! Нека нашето човеколюбие възкръсва всеки ден с достойни и добри дела. Нека с обич, вяра и упоритост да работим

за един по-добър свят и по-добър живот за нас и нашите деца.

Желая на всички ви здраве,
благополучие и благодат!
Христос Воскресе!

Живко ТОДОРОВ
Кмет на Община Стара Загора

ЧУДОМИРОВИ ДНИ 2022

На 22 март членове на Дружеството на писателите Стара Загора присъстваха на среща с читалищни и културни дейци от Павелбанска община. Събитието се проведе в село Турия в родната къща на Димитър Чорбаджийски - Чудомир. Гостите и присъстващите споделиха впечатления от творчеството на художника и писателя Чудомир. Илия Димитрова - племенничка на големия творец, сподели лични моменти и спомени от срещите с Чудомир. Свои стихове прочетоха (отдадно наляво): Крум Георгиев, Кристина Божанова, Ботьо Буков и Йордан Атанасов.

ДТ „ГЕО МИЛЕВ“-ПРОГРАМА МАЙ 2022		
11 МАЙ сряда 19.00	„Сън в лятна нощ“ от Уилям Шекспир сценичен вариант и режисура Елена Панайотова	голяма зала ПРЕМИЕРА
12 МАЙ четвъртък 19.00	„Методът Грьонхолм“ от Жорди Галсеран сценичен вариант и режисура Стефан Спасов	голяма зала
13 МАЙ петък	„Пинокио“ по Карло Колоди, драматизация Рада Московска постановка проф. Андрей Аврамов	голяма зала 11.00 и 14.00
16 МАЙ понеделник 17	„Тъжци по неволя“ от Антъни Нийлсън режисьор Николай Хрумов	голяма зала
17 МАЙ вторник 19.00	„Сън в лятна нощ“ от Уилям Шекспир сценичен вариант и режисура Елена Панайотова	голяма зала ВТОРА ПРЕМИЕРА
18 МАЙ сряда 19.00	„Гостува ДКТ „Иван Лимов“ ХАСКОВО“ голяма зала „Не е за телефон“ от Лиза Шопова и Елин Рахнев режисьор Лиза Шопова	голяма зала
19 МАЙ четвъртък 19.00	„Вишнева градина“ от Антон Павлович Чехов режисьор Бина Харалампиева	голяма зала
20 МАЙ петък 19.00	„Пижамата за шестима“ от Марк Камолети режисьор проф. Ацианас Атанасов	голяма зала 19.00
21 МАЙ сряда 19.00	„Сън в лятна нощ“ от Уилям Шекспир сценичен вариант и режисура Елена Панайотова	голяма зала
26 МАЙ четвъртък 10.00	„Чичовци“ по Иван Вазов, драматизация Юрий Дачев режисьор Бина Харалампиева	голяма зала
30 МАЙ понеделник 31	„Методът Грьонхолм“ от Жорди Галсеран сценичен вариант и режисура Стефан Спасов	голяма зала 19.00
МАЙ вторник	„Трите изстрела“ от Агата Кристи режисьор Невена Митева	голяма зала 19.00
Билетна каса: Драматичен театър „Гео Милев“, централно фоайе бул. „М.М. Кусев“ № 28, тел. 0886 899 061 Билети онлайн - https://www.entase.bg/dt.stara.zagora/ http://dtgeomilev.com		

ИСКРЕНОСТ И ЧЕСТНОСТ ДУМИ ЗА КНИГАТА С ЕСЕТА НА КАЛИН МИХАЙЛОВ “ЗАБРАВЕНАТА МАЯ”

Румен СТОЯНОВ

По месторождение литературните видове биват тукашни и другоземни. Към първите се числят народните умотворения: как да съчиняваме песни, приказки, предания и т. н. не сме от инородци се учили, създаваме ги по собствен подтик и умение, без да тръгваме от чуждородни източници, възникват на българска почва и са плод на чисто наши усилия, без съобразяване с вносни образци. Пък други видове са били наченати сред иноземци, у нас идват впоследствие и се водим по вече съществуващи нейде постижения. Такъв е примерно сонетът: поемаме го в окончателно установена рамка (задължително черинадесет стиха), която не сме ние постановили.

Към вносните литературни видове числим есето. Възниква през 1580-а във Франция с Монтеновите „Опити“. У нас го въвежда Константин Величков, „Писма от Рим“, но треста и петнадесет години по-късно, в 1895-а. Не може да се твърди, че есето е силен жанр в отечествената изящна словесност, и по брой на упражнявали го, и по равнище, и по важност за общолитературния живот. В реалсоциализма към него нямаше и помен от намек за възбрана, обаче съществуваше пренебрежение, малцина словесници му посягаха. Дали защото неговите майстори бяха на Запад, а трябваше да черпим с пълни шепи от богатия съветски опит, пък досежно есето не беше богат, там се предпочитаха очерци, та социалистическата ни есеистика по количество и качество не бе челина. С право: есето е най-свободният литературен вид и току виж си крачнал извън позволяваното от главната линия.

Подир славия и героичен 10-и, кога отмира социалистическият релизъм, по-точно догматизъм, наблюдаваме небивало оживление в разработката на есета, поне рязко скочи бройката на такива сборници, а и тематичното им разнообразие. Рано е за преценка, но безспорно изживяваме разцвет на отечествената есеистика, поне тематичен и количествен, за което несъмнено спомогна и включването на есе в образователното обучение.

България дължи на Православиято двете си азбуки, сякаш то е малко, в продължение на столетия нейната книжовност е дело на православни духовници. Даже кога тукашняци хулят Църквата Майка, вършат го с буквите, сътворени от православните равноапостолни св. св. Кирил и Методий, небесни съпокровители на Европа. Но упоменатата оскъдница в родната есеистика обхваща и православния й дял, по тая причина излизането на книга, посветена изцяло на героизоведането, което съгласно Конституцията е традиционно, сиреч основополагащо, буди интерес. Уви, не изобилстват такива книги, та в тоя смисъл „Забравената мая“ от Калин Михайлов е рядкост. Още повече имайки пред вид, че той е университетски преподавател по западноевропейска литература, което изисква професионално боравене с католичество и протестантство.

Между зловерностите, които соцкомунизъмът натрапи (религията е опиум за народите, уверява сатанистката Марксва мисла), е внушението, че боговерие и наука са по начало, изцяло несъвместими. Това и досега тежи яко

в научните ни среди, там няма място за „попщини“ или много трудно си пробиват път (изключая Богословския факултет). Говоря с лично познаване: точно 50 години преподавах в три висши училища (Софийски университет, Национален автономен университет на Мексико, Университет на гр. Бразилия) и добре знам, че на вярващи колеги се гледа по-така и въпросното предубеждение, макар неизречено, не облагодетелства служебно изразване. Водих курсове по бразилска и португалска литература и знам как наши студенти учат книжовници мистици без да разбират що е от християнско гледище мистика. Но да се не отплесвам.

Една есенитична книга, издържана в православен дух, е необичайност и това обстоятелство само по себе си привлича внимание към творбата на доцент Калин Михайлов. Сред нейните достойнства ще отбележа преди всичко искреност, даже изповедност: университетски преподавател (изключвам богослов) да заяви открито, на всеслушание, че той е православен, изисква твърдост, която в соца наричахме ценене от колектива, зад твоя гръб те имат за по-такъв, своего рода особняк, чешит. Това е книга изцяло, съзнателно лишена от стилистични, литературни хватки, целящи да впечатлят любезния читател, изградена е с ясна, точна изказност, страйаща от показна начетеност. За поводи на размисленията послужила е най-вече Библията, но и ежедневието. По размер есета биват къси, средни, дълги, у Михайлов са първите, което също допринася работите да бъдат достъпни за отворилия тези страници. Авторът излага своите убеждения с изненадваща откровеност: мигар срещаме често писание, започващо с „Аз съм човек, който мърморим“, ами нали ще го зърнат негови студенти. Едно заглавие показателно гласи „Искреност и честност“, тия думи важат за целия сборник.

Ще упомена изрично две есета. Озаглавеното „В името на различieto“ се отнася за еднополовите бракове и писателят изказва пряко, безусловно възмущение срещу узаконяването им. Помня как десетки университетски дейци и други интелектуалци направиха подписа в подкрепа на Истанбулската спогодба* преди тя, Богу слава, да бъде възприята от Конституционния съд. Наистина е нужна гражданска смелост да се опълчиш на модно течението. Същата доблест личи в Калин Михайловите думи „срамувам се за теб, страна, която обичам“ и „страна, от която съм се възхищавал“. Поводът за тия горчиви признания е, че през 2013-а Франция възприе еднополовите бракове. Колцина, кои, къде нейни приятели, почитатели, поклонници у нас имали са прямота да напишат такива изобличителни слова, още по-силни като вземем пред вид, че доцент Калин Михайлов в учебни часове говори за френска литература от самото й зараждане до съвремените ни? Трябва човек да е наистина дълбоко убеден в Православната Вира, че да е способен на такъв болезнен изказ.

Тъй като „Забравената мая“ разглежда въпроси, отнасящи се до нравствеността из ежедневиия живот на всинна ни или поне на мнозина, тя е книга, заслужаваща да бъде прочетена от православни, иноверци, безбожници.

*на демократиясал български конвенция.

„ПО КОРАТА НА ВЪЗДУХА...“

Но преди да поемем, чухме: прозорецът на съседите звънна – път да стори на мъката. И политна човек към небесния пъкъл. Целият го разпори.

Безлюбовни, безстрастни, безразсъдни, безпапетни се станахме в ръцете на тревите стъпсани. Премаляха телата ни. Кръвта се избистри. Бяхме т а м. А сякаш ни нямаше.

И когато се срина нощта върху плешите на живота ни, хлътнал до кокала в тъмното, надживяхме смъртта. Преродени осъмнахме във света, иззад който се срещаме.

1984 г.

БОЛИЯ МЕ СУШАВОТО ТЯЛО от безлюбов. И се изгърби. В бездънната душа на мъртвите се скри душата оцеляла. Не миг. Не ден. Нито година. Векове очаквах някого. Змия под къщата проплака, Изпила въздуха от глината. Горещи ветрове сноваха. Корен в корена изсъхна. Горчеше клисавият къшей. Езици зъбите издраха. И камък в гърлото просветна – да ме засити най-накрая. Не исках и да видя. Знаех: хляб и гроб ми е човекът. Сега едва пълза по билото на любовта си островърха. Мъкна тялото, изгърбено от пребило и от небивало.

БАЛАДА ЗА ВАРВАРИТЕ

„Защото варварите ще пристигнат днес и те, наместо нашите управници, ще изковават занаят пред законите.“

Константинос Кавафис

Шом тръгнат варварите да ни покоряват земята ще обърне своята кожа. Ще помри небето хляб с ножа и треховите стари ще забрави.

Ще закали телата ни прозрачни. Ще рукне дъжд – в кръв да се превърне. И разрушили къщите си мъртвите ще скочат. Приживе да ни оплачат.

А варварите ще настъпват дръзки. Вятър черен камъка ще смели. И живи ли сме или опелели ще разберем едва като възкръснем.

1984 г.

ВЪВ ГОЛЕМИЯ ДОМ влязох рано. Преди да разсъмне. Зад гърба ми – заснапи. Проспаи любов и омраза. Кост се бяна в нозете ми. Сигурно да ме спие. Аз не бях вчерашна. Знаех как да се пазя.

Моят минал живот, до кръвта пренаселен от рани (търсех биле, но къде ли се беше затрило?), моят ловък живот ме изпусна преди да ме хване за сърцето направо. (Раменете ми бяха безсилни.)

Дълго бяха. Несвяст. Колко бдни живота пробяхах – не разбрах. А устата с пресъхнала пияна крещеше: Не спирай! Рано е кръст да си слагаш. Изгори ти пръстта. Няма вече какво да нахраниш.

Бяха още. Но спрях. Някой райски врати ми отвори и големият дом ме погълна. Обиталище крехко. Не изрекох молитви. Ни клетви. Бог следеше отгоре Как, до нерв осияна, преобличам човешката дреха.

1984 г.

Снежана ИВАНОВА

Из „Първият живот“
(стихове от чекмеджето)

ПЕТЕЛЪТ

Какво, че глас не ми достига, за да надвикам всички мъртви? Животът все така минава. Земята трън и бурен ражда. Полегнал в сянката си сушава сънува селянинът бързей – дано засити най-накрая просмуканата плът на жаждата.

Ръце закоравели влива в пръстта безродна – да извади със семето неизгоряло надеждата, че плод ще има. Глада предбащи да затисне. От въздух да омеси хляба. Смъртта си бядна да прескочи над кукувицата преминал.

И моят глас да се извие над всички гласове на птици – чак камъкът да се заслуша. И оглушал – да се разцени. А мъртвите от страх да скъсат тревясалите си езици Преди змията да ги клъвне. И да им вкочани лицето.

1984 г.

СУША

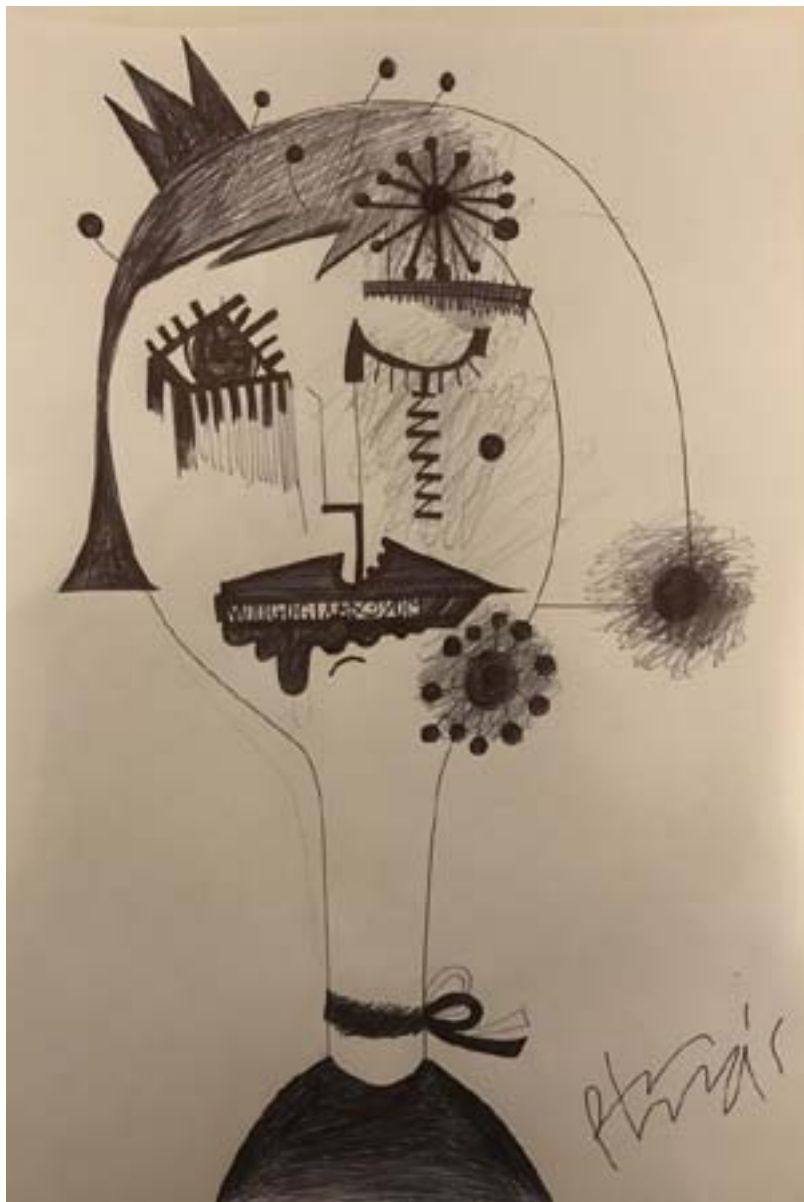
Нахалост ли живях? Съвсем нахалост ли? Сега не може никой да ми каже. Все търсех семе в корените ялови и с буца пръст си утолявах жаждата.

Все търсех извор в запустели гробища (очи старешки мълком ме проклинаха), а мъртвите от лодките си молеха да им оставя поне виното

пресъхнало. Че другото е прах за вятъра. Мълви, прехвърлени напрек дуварите. Нахалост ли живях? Съвсем нахалост ли? Ще каже някой утре. Ако свари.

1984 г.

ПО КОРАТА на въздуха, на луната под дрешите ни понесе нощта – безмаршрутни и никакви. Намотахме посоките в кръга на петите си и... където ни видят очите.

М А Д О Н А

Мартен КАЛЕЕВ

Кривият ръждясал пръст на катинара стискаше двата края на веригата. Тя пък пропъзляваше между халките, които държаха вратата към дървената каса.

Теодоси отключи, вратата се изотвори пискливо и го пусна в сумрака, който рукна от ателието. Нагази навътре в него. Усещаше острието на светлината в гърба си. В очите му пробягнаха шарени небесни дъги. Постепенно изплуваха картините му, съда осветявани от лъчите, проникнали през малкото невзрачно прозорче. Бяха накачени по стените, натрупани по ъглите или просто разхвърляни. Някои витаеха във въздуха – окачени за тавана с рибарска корда – шеметни птици, шантави изгреви, касци се хора, силуети и сенки на всемира. Десетки късчета пъстрота, попили дните му, докато се е спускал в улея на живота. Керван от спомени, пълнел през пустинното очукано мършаво бяло, из което не се мяркаха оазиси или спасителни камили. След смъртта му дните-картини може би щяха да струват милиони. А сега той е само на трисейс и нещо, и ...очаква голямото събдяване. Винаги е така с талантливите. Неприлично млади, недостатъчно мъртви, някак си отчайващо неизвестни, досадно бедни. Животът им не се крепеше на сервилност – подаряваш по нещо на галерните, те пък даряват нещото на видни еди-какви си тарикати при височайшите им посещения. Които пък си очакват нещото върху стената, но почти винаги зад гърбове-те. Късчето чужд живот като че ли ги успокоява. Като мелодраматично откровение на нищо незначеща отчаяна симпатична проститутка.

Веднъж един такъв еди-какъв си важен го посети в ателието. Притежавал негова картина – била възхитителна, подарък от... Поиска да купи още нещо... Тео отказа. Както и на другите еди-какви си преди него. Да си стоят в палатите, по-широко от градски квартал. Да се любуват на малките си държавици, заздани в разкоша. Шо да им продава част от душата си на цената на швейцарски сандвич?

Пипнешком намери бутылката с коняк. Отпи. Макар да беше гладен като чирпанска мечка. Парите отново бяха свършили – за бои, за четки, за наем, и ла финито. Сега на горния етаж на къщата, над ателието, младата му съпруга Мария трябваше да кърпи сина им. Някога тя беше негов модел. После се превърна в нещо, което скапваше и вдъхновението му, и него самия.

Добре, че очакваше Стьопата, скулптора. И Богомил, който докато дрънкаше на всякакви инструменти, по-късно откриваше, че душата му е композирала пореден шедевър. Калпави неща той не композириаше, въпреки че, както сам се хвалеше, беше опитвал упорито. В чужбина лудваха по импровизациите му, а у нас злострастите го скъсваха от майтап, че като нахълщвал някаква си тишина на парчетата, си възбразявал, че музицира. Тя-панарите, които не различаваха джаз от ... праз да речем.

Стана и потърси ключа за електрическата лампа. Едва не събори един от камъните на Стьопата, който много го биваше да струпува камъни на кофти места. В тях заждлаше себе си. И после крещеше, че иска да излезе от тях. Ателието вече бе претъпкано с камъни, от които аха да изплуват коне, птици, хора, дори звуци – тах пак само Стьопата ги чуваше. Из каменистите пазви извираха жени, и всичките – недовършени фурии.

Теодоси не светна, а опипа камъка. Нежно. Беше много студен.

– Не ми пипай девата! – избоботи Стьопата зад гърба на Теодоси, който пак бе забравил да затвори вратата, а скулпторът се промъкваше като котка. – Разбирам мерака да пипаш жените по гърдите, ама ...

– Аз я галех по косите, а ти ...ти си шантав. – Не съм шантав. Все още... За да съм шан-

тав, ми трябва вдъхновение.

– Тогава защо виждаш гърди там, където аз виждам коси?

– Защото само аз мога да вляза в камъка и да го огледам отвътре. Ти можеш само да си мажеш боичките. Понеже животът ти е сив и тъп, ти използваш много шарени боички. Дано ти стане по-шарено на душата.

Стьопата издърпа бутылката от ръката на Теодоси и също отпи някак наостършено.

– Стига ти! И аз съм човек, няма да облизвам капачката! – художникът отне бутылката и отново си доля от течността направо в корема. Заболя го, стана му горещо, а очите му се разплискаха като морета.

– Ще се издавите бе, щураци! – нямаше защо да се обръщат. Знаеха как изглежда Богомил, който се сгромаляваше като лавина с повесена китара, с басовия си глас и с набития до пръсване торс. Висок и малко прегърбен, но странно слабават на лице като отшелник и доста блед. С китара, която неизменно носеше в ръка. – Дайте бутылката на нас, хич не се опитвайте да я криете зад гърбовете си!

Пододоха му я със съжаление. И го гледаха как отпи. Те само преглътнаха. Не за пръв път се чувстваша така. Като айсбери, които нелепо са доплували близо до топло море и бавно се топияха. В очите им, макар да ска-

чаха искри от глад като на чакали, нямаше злоба. А нещо друго, което само те виждаха. То неизменно отсъстваше в огледалото, когато се мариноваха с одеколон след рядкото бръснене, а съпругите им нареждаха поредното конско. Съпругите им бяха дяволски прави, но и те бяха още по-дяволски прави. Не можеха да избягат от себе си и да се превърнат в ползи и екстри, на някому за кефа. Топлината предателски продължаваше да ги подковава.

– Искам сега да съм моряк на риболовен кораб... Яхтите са за глезливците, да си го знаете! И да ловя акули. Много ме бива. И да стои една великолепна унищожителна жена на палубата и да ме гледа как тършкам хищниците... До после, когато... – говореше бавно Теодоси.

– На акулата и трябва само чашка коняк. Или минерална вода. Ако ги синеш в устата ѝ, веднага хвърля топа. Просто е слаба риба – някак зяялливо каза Богомил. – Какво да ти се възхищава оная, какво да ти зипа? Как се наливаш с коняк, от който акулите умират. Седни на края на въдицата, на която си се хванал само ти.

– Не ми се кисне на кораб. Много се люлее. Не бих могъл да си закрепя камъка. Пък и на девата в камъка може да ѝ стане лошо, да прихване някоя морска болест и да си повърне червата. После пак ще си остане

недовършена, защото как да изобразяваш жена в такова положение? Ще помислят, че си изобразил някоя пияна кучка! – Стьопата обаче усещаше, че духът в бутылката бе на привършване и тихомълком се опитваше да я задържи по-дълго. Нямаха пари за втора бутылка. Другите обаче му знаеха номера. И едновременно протегнаха ръце към него.

Той им я подаде и ги нарече пияници. Задрънка нещо на китарата. Залута се в звуци, разпиля се в нежност, която попи в стените. И в душите на другите двама. После говориха, бавно и никак безмислено мъдро. Обясняваха себе си на себе си. Не се разбираха. Искаха в живота им всичко да има от всичко – рискове, печалби, отрезвяващи загуби, и най-вече, съсипващата жена, която всеки да открие за себе си и с която да оцелее до момента на Хемингуей.

Но нямаша. Защото бяха главно нямачи. Дори нямаха пушката на Хемингуей, с която да си пръснат мозъците. Само празни бутылки, студени камъни, празни бели полета за импотентни четки и мътна тъпа тишина, от която кръвта ти изстива. Завинаги.

После се развикаха, че Теодоси е пълният и единственият иднот тук. Ако не бе отказал на оня мастит европеец да го посети в ателието, сега са щели да имат поне нещо за ядене.

Той знае ли е кой е тоя, дето с едно натискане на някакво си копче може да изсипе един самосвал с банкноти направо в мизерното му ателие? Нищо чудно един ден жена му да го изрови под изгнилите греди, като е такъв баламурик и нулево грамотен финансово. Наприказваха му каквото се сетиха, а той само им възрази меко, че и те се надуват като жалки риби-абажури. Голям праз, че имената им висят по плакатите в десетки световни столици. То и некролозите се леният по стените, но от това по-богат не е станал никой. И стига са му опиявали. Той отлично разбира, че понеже още не са дошли до момента на Хемингуей, страшно им се иска да бъдат с жена. Та после да могат да я изобразяват, величаят, извайват в звуци или от камък, а не да се държат като последните пропаднали пияници в едно забравено от бога ателие, което се крепи на милостта на дървениците. Ама дървениците и простациите нямат почивен ден и си работят. Гризат от времето, както и родните дръвници, които се слагат на тоя или оня, ама картата на държавицата ни се свива като шагренова кожа. А Теодоси, Стьопата и Богомил ще са си все така гладни, пияни, унесени и дори събъркани. Все така ще се карат и ще спорят с призраци, докато зомбират окончателно в очакване на гениалността, която да ги спаси. От моретата, от дългите пътувания, от страстните и пагубни жени, от глуда, от алкохола и цигарите, които днес не пушеха, защото нямаха пари да си ги купят...

Млъкнаха. Някой стоеше зад тях. Усетиха го като полъх, който въздъхва в клоните на дърветата и те разпфтяват. Обърнаха се. Беше Мария, жената на Теодоси. Носеше бебето. И пълен найлонов плик, който остави на пода. Изгледа ги кротко и тъжно. В този момент бебето се разрева. Плачът се люшпа като камбана в душите им и закънтя в пластове на мислите им. Придоиде като прилив, завъртя ги.

– Нося ви ядене! – простичко каза Мария. Седна в единия ъгъл, недалеч от малкото прозорче, през което струеше светлина и обливаше силуета ѝ. Разкопча пазвата си, извади дясната си гърда и я поднесе към устните на бебето. То засука лакомо.

Мъжете онемяха. Тишината увисна тежка, дълбока и мъдра. Внезапно откриха онова, което бяха търсили толкова безмислено и упорито другата.

Не смееха да посегнат към плика с яденето – бебето сучеше.

Красимир КОЙЧЕВ

АВТОПОРТРЕТ

*Беден на средства, с мисли богат,
чопля кораво житейския хляб.*

*Враг на сърцето - гризе ме умът,
малко е тялото - не побира духът!*

ДЕМОКРАЦИЯ

*Подсмърчат мечтите - ранени на път.
Задръстват се дните -
живот кръстопът.
Вехне лицето - линее дуия,
бърза сърцето - първи троица.*

*Със зинала наст - чака съдбата,
моят „Аз“ и тебе - самата.
Спрели пред прага - мислим за крачка.
Всеки помага - тъпче и мачка.*

*Подсмърчат мечтите - ранени на път.
Нанизват се дните - живейт кръстопът.
Отново пред избор е цялата нация,
пак някакъв „изъм“ - или цивилизация.*

БАЛКАНСКА АКТИВНОСТ

*Тишината скърца тревожно в ушите.
Сивеят остарели от тъса улициите.*

*Мълчи магазина замислен що за стока е.
Скупчено стадо тролейбуси - преживяят.*

*Оттегчен светофара
дъвче жълтото на пресекулки.
Ранна светулка - зъзне бензиностанцията.*

Жми градът - във всички посоки...

*БЕЗ ТЕБ
Трепетни трели, дъх на цветя,
лъха на пролет ръми самота.*

*Спрял на прага на моята младост,
бавно прекрочвам към своята зрялост.*

*Плаха кошута — нежна любов моя,
уплаших ти пак неволно покоя.*

*Чука в стъклата морно дъжда,
спомен папира, изпълва кръвта.*

*Страст и неволя, е дни на пушач,
пуши мъката жедно в мекия зорач.*

*Трепетни трели, дъх на цветя
лъха на пролет като твойта коса.*

ТАНЦ

*Лъснат и нов
булевардът пулсира.
Весели дървета
клатят глава.*

*Потропват цветята.
Троцета женски зоват.
Грейнал и светнал
намига денят.*

*Стиснал букет
в шепи, вептрещът
палаво гони
птици наперд.*

*Цветна палитра
в пазва мека
разтваря природата.
Живее светът.*

„И КАТО ВИНОТО ДА БЪДА БУДЕН...“

Човек в най-дългия копнеж наивно се залъгва, че дните му са вечен скреж натрупани на ъгъл. И в приспата на този сън изгубва онзи смисъл, чрез който някой мил отвън пред прага му почитства. И вгледан в себе си мълчи, бленува и очаква с любов спасителни очи... А те пред него гаснат!

ПРЕДПАЗНА МЯРКА

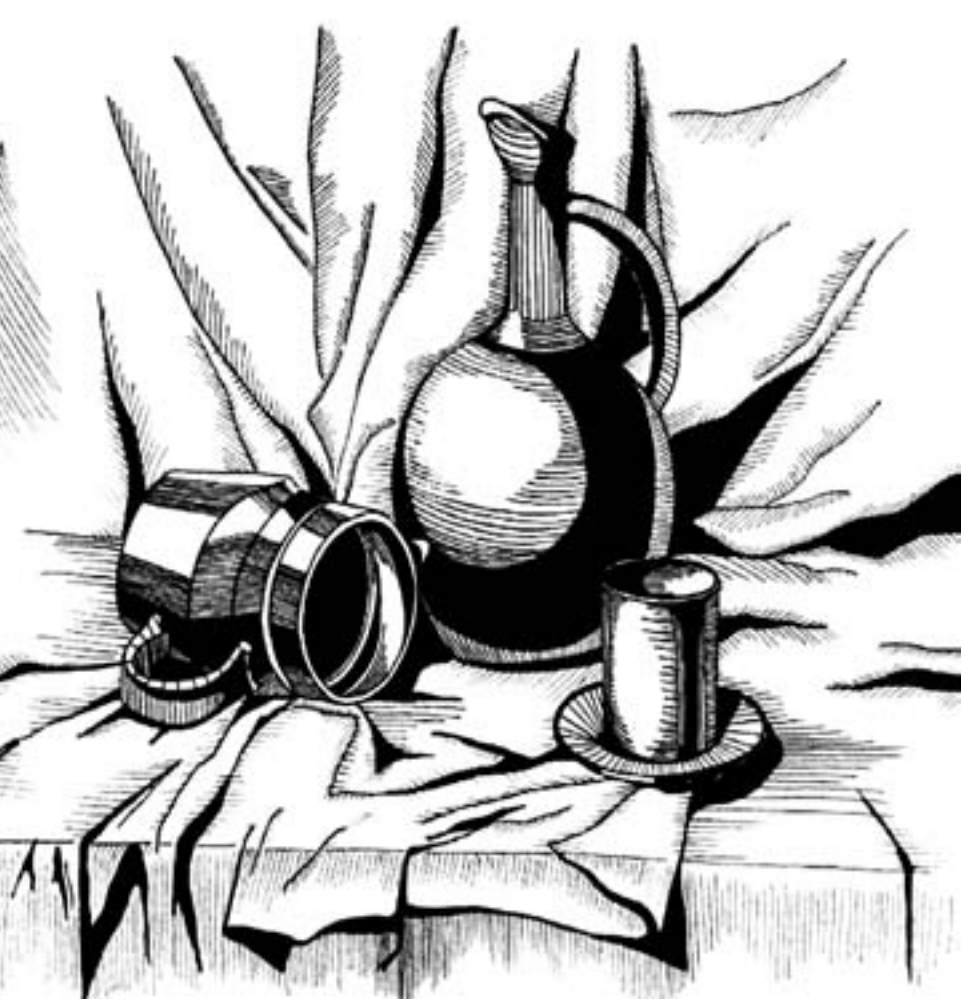
На края на един живот или в едно пробуждане животът ми напълно строг стои без чувството за нужда. Навярно сам съм се проклед след стихове от клетвни тъга като бодлива тел до края да ме следва.

Под тебеширения свод безпътен да се лутам. Врата е каменния гроб, покрита с черна кърпа. След сянката на всяка страст е сянка на илюзии, където любовта е христ от който капат съзли. Каквото тука ще умре отгатык ще се ражда и погледа ми е море от сол и синия жажда. Виж, всеки съхнеш лист е длан с прощални думи. Каквото можеш да ти дам, отдавна съм изгубил. Затуй навън от моя сън тръгни! За друго не те моля, че аз съм онзи див куршум пробил гръдта на Лора...

Все същата тъга, все същото мълчание, когато някой тръгва си от нас и думите са празни разстояния, и думите изгубват своя глас. Смъртта пристига, за да ни напомни, че всеки път намира своя праг и всеки плуг издъхва сам пред корена, додето разоравя този свят. Наивно е да вярваме, че може да ни подмине края и така да оцелеем в крехката си кожа, и да останем вечно на света. И въпреки безжалостната сметка на Черната в ръката си с коса, човек върти безкрайната рулетка и вярва до последно в чудеса!

Когато всяка дума в любовен жест превръщаш без чувство за дължимо и нуждата от вечно, най-хубавият път е този на завръщането, най-вярната посока е тази на надеждата...

Обичай ме!... Обичай ме до края! Дори след края - още ме обичай! И спя да съм за тебе, и нехаен, обичай ме!... По много ме обичай! Най-мъжката любов не се изрича, най-женската надежда е свенлива, но ти не спирай пак да ме обичаш дори от мен към други да отиваш! Обичай ме без ревностни въпроси, през съзли и през клетви премълчани! Обичай ме, че аз без теб съм просяк сърце протегнал вместо топли длани! Обичай ме далечна и незрима, нераздадена, ходеща на пръсти по тънкия гръбнак на моите зими! Обичай ме... дори да си измислена!

Отдавна всичко казано е вече, изписано, изнято, преживяно и в кръговрата си това Човечество със всеки жив банално се повтаря... И всеки смисъл е небесна улица между което имаш и очакваш, додето неуспешно станат гълъби нищожните ни крачки по земята...

ПИСМО

Мили мой, не ви отбягвам, но само стихове ли ще пишете и забилги глави върху лактите все за себе си ще въздишате?! Това по принцип е гъдел сладостен, но и той някой ден ще ви писне. Революцията е трева от младост, след която страхът е излишен. Не ви ли омръзна да се губите в думите и до безкрайност да претакате болката.

Ще се пръсне като вътрешна гума в колебания посоката ви. Като баби сгушени в топлото: плоничите пръсти и напридате суетата си. С един прав бод и два наопаки шисте гоблени от свободата ... Стига вече!... Събудете се, мои мили, и удушете в себе си гарвана! По-страшно от това да нямате сили е това да не вярвате. А писалките вместо с мастило, с олово напълнете като панаяурска череша! Всяка нощ ще ви чакам в Калофер, а оттам към Вола - пеш!

ПРОШКА

С кои очи да те погледна, МАЙКО, дали с на Самуиловите воини, които с поглед драскат тъмнината и ме събуждат слени да ги помня?! С кои ръце да те прегърна, МАЙКО, дали с на Йово кървавите длани, които сгърчени покрай дръвника опитват още женска чест да бранят?! Коя глава на скута ти да сложа, дали на тоз разликал и конете, когато в онзи кладенец, под ножа, след неж като жар водата свети?! С кой шал да стопля плешите ти, МАЙКО, дали с въже от гарвани тъкано и вой на псе, и февруарски вятър, за Дякона до днес без гроб и камък?! С чия съзла да те изплача, МАЙКО, една - единичка само ми остана, с която в спомена за Караджата издъхва Ботев сам

над Милин камък?! Затуй прости ми вска изнемога, тъй както само МАЙКАТА прощава и щом се спра очи в очи със Бога ще моля, МАЙКО, да не те забравя!

„АКОРД В СИМФОНИЯТА НА ЖИВОТА...“

УЧАСТ

Небето ще ни върне жеста.
Земята още ще търпи -
окаяни, съдби злочести -
със тайните ѝ ще заспим.

Орем гръдта ѝ все за хляба,
дарява ни с плода си тя.
От раждането в нас е раба
и на Сизифа участта.

Душите остаряват рано,
в живота лутат се без път.
Защо с Доброто тях не храним,
а храним грешната си плът?

Слушах как никне тревата
и тайно разговарят си с вятъра.
А идваше утрото в златна позлата
и влизах на живота в театъра...

ПЪТ

Под този сняг градината заспива,
лозите са полегнали в пръстта.
А там в небесната и земна нива
струи божествената белота.

Щастливи сме във младите години,
когато ни споходи любовта.
Жените - до единичка са богини
и греят с поетична красота.

Изгаряме докрай във своите страсти
плениени от любовното море.
Различни в звания и други касти -
еднакво от магията се мре...

И следват пътят ни деца и внуци.
Ти дай ни, Боже, все да е така:
да плискат звън човешките
капчуци
и да тече любовната река.

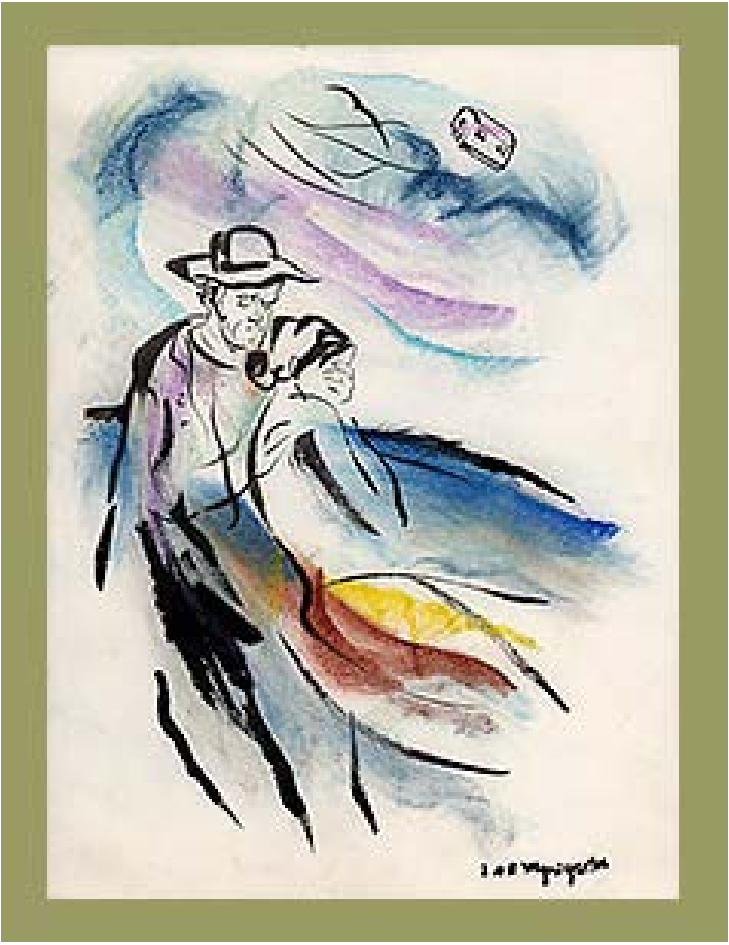
ЗИМЕН ДЕН

Думи, думи, думи
идват в моят сън.
Глуми, глуми, глуми
в утрото навън.

Слънцето е златен
полуполей над мен.
Няма път обратен
в този зимен ден.

Сменят се сезони
в не един живот.
Голи черни клони
в тъжен епизод.

Пролет, пролет, пролет
чакана в захлас.
Първи птичи полет
да дочакам аз...

СВЕТЪТ

Забързани към своите милиони,
с души без чувства за вина и срам.
В сърцата им живеят сякаш гноми
от преизподнята на адов храм.
Човеците към слънцето не гледат.
В очите нямат Бог и светлина!
Не зрее във душите им надежда,
а само страх и мраз, и тъмнина...

Светът към пропастта се е затичал
с една и съща ненаситна страст.
Не го вълнува цвят и несен птичка,
а златото на пагубния бяс...
Изляха учени и философи
с мечтите за един възвишен свят.
Поетите във нежните си строфи
го виждаха сияен, в благодат.

Светът ще се оправя. Той е болен!
Един нов Данко ще разкъса гръд,
ще го измъкне пак от мрака долин -
любов да му даде и светъл път...

ОКТОМВРИ 1956-ТА

Стефан СТАНЕВ

изключен от института! Защо?

Иван Караиванов беше отличен ученик и най-добрият математик в гимназията. Нямаше задача в учебниците и сборниците, която да го затрудни, нещо повече, често пъти намираще нестандартни пътища за решаването им. Това особено много впечатляваше и радваше учителите им по математика, който се гордееше с него и свойски го наричаше „колега“. Иван кандидатства в една от най-престижните и най-желаните инженерни специалности в Машинно електротехнически институт, за който наливът беше голям, а приемът малък, и се класира сред първите трима в списъка с пълен бал. Никой от учителите и съучениците му не се съмняваше, че той ще е бъдещ известен инженер или научен работник. И сега този рядко талантлив и способен младеж беше изключен от института. За какво?

– Заради баща му – донесе новината месец по-късно Жоро, който си беше ходил за дватри дни в техния град.

Бащата на Иван, Петър Караиванов, уважаван и почитан учител, беше известен със своята принципност и нетърпимост към всяка проява на насилие и несправедливост, реагираше остро и безкомпромисно, без да цени басма и на силните на деня. – След като съветските танкове нахлули по улиците на Будапеща – продължи Жоро, – той публично изразил възмущението си от тази брутална военна намеса и... А Иван веднага са го прибрали в казармата, не ка-то редовен войник, а в трудовите войски, трудовак. Това научих от нашите, срам ме е да го кажа, но не посмях да се обадя и да разговарям с другаря Караиванов. Само го мърнях веднъж на улицата, угрижен, тъмен като облак.

В трудовото поделение на Иван, както и във всички други трудови казарми, войниците бяха неграмотни или полуграмотни цигани, турци и български младежи, които, според преценките на властите, са с неблагоприятно семейно минало или самите те с хулигански и антипартийни прояви. Между трудоваците имаше кротки и свестни момчета, които мълчаливо изпълняваха недеките си трудови норми и не създаваха проблеми на началството и на другите войници, но имаше и тарикати и злостори, които тормозеха и издевателстваха над другите, особено над новобранците. Така беше и в поделението на Иван. Тарторите от „старите пушки“ (ако изобщо в случая може да се използва този жаргонен израз, тъй като трудоваците нямаша оръжие) бързо разбраха, че новият не е от техните, че е някакъв студент, многознайко, и издевателствата над него започнаха още първите седмици от службата: пращаха го да им купува цигари с негови пари, да им чисти обувките, да им дава десерта си от обяда и вечерята и други подобни, което все още беше нищо, само заграбкa към следващите по-груби и унизиелни техни „заповеди“: да върши най-черната и най-тежка работа, да чисти и мие тоалетните и какво ли не още. Веднъж дори го накареха да отиде и измие с четка зъбите на свинята-майка... Възражаваше ли, или отказваше да се подчини, следваше малтретиране и заплахи за още по-тежки „наказания“. Така продължи месеци наред, накрая той не издържа, оплака се на началниците и те уж накарзаха нещо злосторниците, но още същата нощ му метнаха едно одеяло и го пребиха от бой. Боят, още по-жесток, се повтори и след второто му оплакване и това съвсем го отчая и озлоби. Издъбна един от бяните, зъл, но иначе физически слаб циганин, и му нанесе няколко тежки удара с дръжката на лопатата.

Вместо Иван, като се оглеждаше предпазливо, към масата се приближи непознат студент и някак съзвучаващо запитал: – Вие ли сте приятелите на Иван Караиванов? Жоро, Пешо, Румбата... Той ме помоли да ви предам под секрет, че са го изключили от института и са го предупредили веднага да напусне София. Повече подробности не знам, а и вие не разгласявайте много-много новината. Все едно, че не съм ви виждал и не съм ви съобщавал нищо – все тъй малко първо и припряно каза непознатият и побърза да се отдалечи и да излезе сред студентското множество в мезната. На масата настъпи гробна тишина, най-лошите предчувствия се бяха сбъднали, Иван наистина е бил

озлобно, но не го закачаха. „Взеха ми страха – казваше си Иван, – трябваше по-рано да се опра на някого от тези маглаи.“

Лъжеше се. Видимото примирие беше измамно. По време на една обедна почивка в страдата, където работеха, в отсъствието наблизно на началници, 5 – 6 души се нахвърлиха внезапно върху него, запушиха му устата, съблякоха го гол, затиснаха му ръцете и краката и един грозник с физиономия на дебил и големи жълти зъби като на кон брутално го изнасили под насърчителните и подигравателни подвиквания на другите. Когато втори се готвеше да стори същото, с неистови усилия Иван успя да се отскубне от насилниците си и с размътен поглед, освирепял като звяр, изрева страховито, нанесе силен юмручен удар в лицето на един, срита в слабните друг и преди отново да се нахвърлят върху него, се затича и скочи от петия етаж на строящата се сграда. Ако долу на това място сутринта не бяха изсипани няколко

самосвала пясък, той неминуемо щеше да загине. Пясъкът го спаси, но получи разкъсване на черния дроб и далака, няколко тежки фрактури на крайниците и други контузии рани.

Седмица и повече в болницата лекарите се бориха за живота му. Оживя, ала остана полуневалид, единият му крак беше с 5 – 6 сантиметра по-къс от другия, силно накуцваше и се движеше бавно с бастун, състари се, косата му съвсем побеля и усмивката изчезна от лицето му, затвори се в себе си, избягваше срещи и разговори със старите си приятели и познати. Научил за случилото се в казармата, баща му, който и без друго съзнаваше своята вина и тежко понесе изключването му от университета, получи инфаркт и почина, а майка му изпадна в тежка депресия и едва преживя сполетелите я удари. Иван беше единственият им син, те много го обичаха, гордеха се с него, радваха се на успехите му и възлагаха големи надежди за бъдещето му. И изведнъж всичко, всичко се срина!

Тежко понесоха вестта за случилото се с Иван и съучениците му от последната маса в мезната. Мина година, компанията им се разпадна, всеки потъна в своите лични проблеми, завърза нови познания, слобих се с нови приятели, зачестиха срещи с колежки, влюбвания... Животът и младостта нскаха своето. Виждаха се и се срещаша случайно, разменяха набързо по някоя друга приказка, ставаше дума и за Иван, а по време на ваканциите, когато си идваха в родния край, понякога го зърваха и плахо се опнаваха да го заговорят, но той само кимваше с глава и без да се спира, продължаваше да куцукa приведен, умислен, сякаш чужд на околния свят.

Междувременно година-две след унгарските събития на много от изключените студенти им разрешиха да продължат образованието си, но Иван не можеше

да се върне, здравето и физическото му състояние не позволяваше, нямаше и средства. Не можеше да продължи и задочно, защото ежедневно трябваше да се грижи за майка си, с тежка форма на диабет и куп други болести. След всичко случило се двамата още повече се сближиха и не можаха един без друг, караха я някак с нейната пенсия по болест и ниската заплата на Иван като чиновник във финансовия отдел на общината.

Годишите минаваха, някогашните приятели от последната маса в мезната завършиха и се пръснаха в различни градове на страната, създадоха семейства, дената им пораснаха, единствено Иван остана сам, грижеше се за старата си майка и куцукaше всеки ден от тях до финансовата служба в общината.

Приятелката му от ученическите години след изключването и повижаването му в казармата престана да му пише, не отиде и нито веднъж да го види в болницата. Ти беше мило и добро момиче, но силно зависима от баща си, виден партийен функционер в града, който изигра най-голяма роля за отчуждаването ѝ от Иван.

Говореше се, че тъкмо той е причината и за изключването му, той е подписал отрицателния отговор на циркулярното запитване „отгоре“, съгласно с предприетите чистки, може ли лицето Иван Петров Караиванов да остане студент, или не. Няколко години по-късно тя се ожени, баща ѝ зае висок пост в Окръжния комитет на партията и цялото им семейство се премести да живее в окръжния град.

На 24 май 2006 г. техният випуск 1956 г. честваше 50-годишнината от завършването на гимназията. Събитиято беше радостно и вълнуващо, срещана някогашни съученици и приятели, сега възрастни мъже и жени с деца и внуци, много от които не бяха се виждали от преди 5 десетилетия и не можаха да се познаят. Възклицания, целувки, прегръдки, потупвания по гърба, разговори на висок глас и взривове смях. Тук бяха и някогашните студенти от последната маса в мезната,

които, както някога, пак седнаха заедно. Когато първоначалната възбуда и емоции попреминаха, дойде време за аперитива, тостовите и по-спокойните разговори.

– Налявах се, че Иван все пак може би ще дойде – каза Пешо, като продължаваше да поглежда от време на време към входа на салона.

– Иван почина преди няколко месеца – каза с глук глас Любо от съседната маса, който чу думите му – Мислех, че знаете... След пенсионирането си преди 3 години той съвсем закъса със здравето, нямаше кой поне отчасти да се грижи за него, майка му, лели, чичовци – всички измряха, един от братовчедите му са в чужбина, други във Варна ли, в Бургас ли... Постъпи в старчески дом и там почина. Мислех, че знаете – повтори пак той, сякаш се извиняваше за тъжната новина.

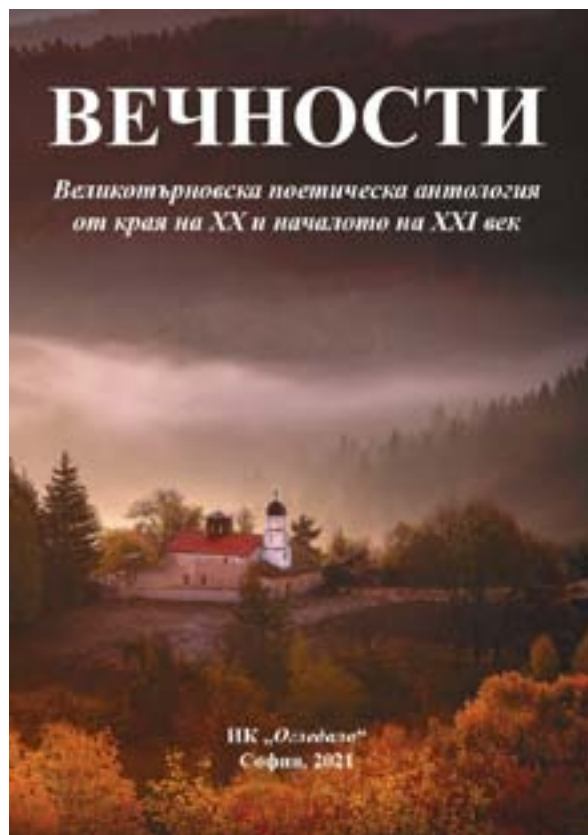
Никой от тях не знаеше и бяха шокирани от чутото, мълчаха с наведени глави, един запали цигара, друг отля от чашата си, изли на екс остатъка и се прекръсти, трети триеше първо челото си с ръка...

– Нямаше ли в този град никой, който да помогне и да се погрижи за Иван, да направи нещо за него! – каза просълзен и на пресекълки Петър.

– Нямамо е! – възкликна скръбно и укорително Жоро, най-добрият приятел на Иван от гимназията. – А ние?! Вие нали бяхте все на големим служби. Пешо две години депутат. Весо заместник-министър, Симеон областен управител, Румбата върти бизнес за милиони... Не изключвам и себе си, макар че в сравнение с вас аз бях само един скромнен строителен инженер. – И като помълча, тихо допълни: – А Иван беше нещо много повече от всички нас. Сети ли се някой за него, къде бяхме?!

На масата продължаваше да тегне тежко мълчание, а наоколо веселата глъчка и доброто настроение бяха в разгара си.

ЗА ДВЕ ПОЕТИЧНИ АНТОЛОГИИ

„ВЕЧНОСТИ“ –
НОВА ВЕЛИКОТЪРНОВСКА
ПОЕТИЧЕСКА АНТОЛОГИЯ

Антологите, антологийното мислене имат своите привърженици и противници от немалко години насам (вж. началото на книгата „Фрагменти“, БП, С., 1967 г., на Атанас Далчев). Все пак поради причини от литературен характер ще приемем, че антологите са необходими и ценни особено днес, когато литературата промени своя облик, параметри и структури, когато паметта – литература и обществено-историческа – бе изместена от други фактори, определящи настоящия дневен ред (в годините на т.нар. Преход). Да не забравяме, че наричат антологите „микrolитератури“, „литератури в литературата“ и пр., че поетическите (и не само) антологии играят „филтрираща“ роля на всички литературни равнища, че служат за „огледала“, корективи и оценители на текстовете в даден, синхронен момент.

Във встъпителния текст на съставителя на този проект Владимир Шумелов „За антологията и антологите“ обширно е коментирана появата на днешната поетична антология „Вечности“ след няколко такива опита през последните две-три десетилетия – къде по-сполучливи, къде не, вписването му в днешната регионална и национална българска традиция, в общия културен и литературен пейзаж на старопрестолния град (вече със статут на Историческа и духовна столица на България).

Антологията „Вечности“ престоява доста години в писателското/съставителско „чекмедже“, не цяла „вечност“, но толкова дълго, че през това време си отидоха от този свят много от поетите вътре, включително и редакторът на тази книга, поетът, писателят, журналистът и краеведът Христо Медникаров. Субективната селекция на Владимир Шумелов включва 37 имена на пишещи поезия от В. Търново и свързани с дълбоки връзки с града поети от три-четири поколения. Освен „регионална“, донякъде това е и „национална“ по характер антология. Авторите са представени

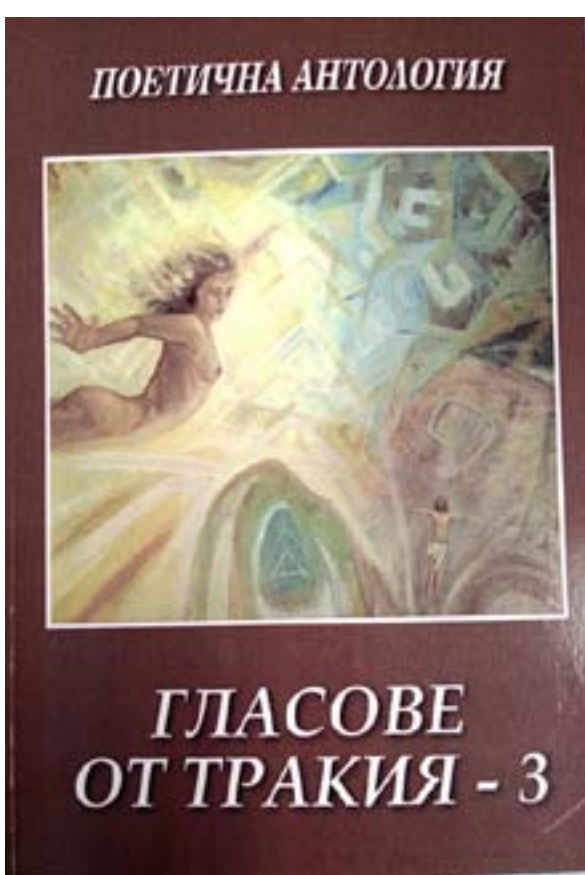
с различен обем стихове, както и с биографични текстове и снимки, без в случая антологията да налага оценъчни моменти, категоризиране и лимити, което е неминуемо в подобни издания. „Така или иначе – пише съставителят – подобна извадка не цели включването на всички дейци на писаното поетическо слово, свързали живота си със старата столица, а цели да даде представителна картина на случилото и случващото се тук-и-сега, да изтрие следите от непрофесионално отношение към художественото слово и книгата като цяло, личащи от предишни подобни издания“.

Дори само заради имената и стиховете на поетите Янислав Янков, Снежана Иванова, Радко Радков, Николай Колев – Поета, Христо Медникаров, Ивайло Иванов и др. издаването ѝ си заслужава. А тук са и немалко талантиливи представители на академическата общност от Великотърновския университет, млади имена. Една пестра поетическа палитра, която очертава съвременния облик на поетическото във В. Търново, подава връзки между поколенията от известната Търновска поетическа вълна и днешната поезия, осъществява приемственост, открива тенденции.

Сборникът продължава линията на съхраняване на литературната памет и архивиране на литературните артефакти в Историческата и духовна столица на България от последните десетилетия. След излезлият в две издания Справочник „Литературно Търново. Търновски писатели и книжовници от св. Теодосий Търновски до наши дни“ (2019, 2020; с включени статии за 412 личности и 44 приложения; съст. Владимир Шумелов) настоящата Антология е още една крачка към запазване на тази памет.

ЛГ

„Вечности. Великотърновска поетическа антология от края на XX и началото на XXI век“, съст. Владимир Шумелов, ред. Христо Медникаров, ИК „Огледало“, С., 2021.

ПОЕЗИЯ ПОД АЯЗМОТО

Стара Загора е един одухотворен град, в който традициите се пазят. Поезията продължава да живее тук по някакви неписани закони, да се ражда в центъра на Тракия, под Аязмото...

Когато говорим за традиции в литературата и изкуството, можем да се върнем векове назад и да се доверим на автентични исторически паметници и разчетени текстове от II - III век след Христа! В Лапидариума на Окръжния исторически музей може да се види мраморен блок с рамка, където на старогръцки език е изписана почетна грамота, възхваляваща поета Никий от Августа Траяна, любимец на своите съграждани. Преводът на грамотата от старогръцки е дело на професор Георги Михайлов.

През 1966 г. ст.и.с. д-р Христо Буюклиев публикува откритието в сборника „История на Стара Загора“, Изд. „Наука и изкуство“. Пак там Хр. Буюклиев пише за успехите на творците по онова време в живописата, театъра, спорта...

В Стара Загора гражданската и лирична нишка в поезията вървят ръка за ръка. Николай Лилев извежда до съвършенство българската поезия. Следват го с не по-малък успех и другите ни поети-символисти: Вен Тин, Иван Хаджихристов, Иван Мирчев...

Веселин Ханчев издига лиричното и гражданското мислене в литературата ни на нов връх:

*За да останеш, за да си потребен,
за да те има и след теб дори,
ти всяка вещ
и всеки образ покрай тебе
открив отново и пресътвори...*

Не са малко поетите, които следват Ханчевия пример. Непримирият Михаил Берберов почерпи вдъхновение от трагичната история на родния град. Емблематичните му стихове и днес могат да се прочетат на мемориала „Бранителите на Стара Загора“.

Прекрасни стихове, и тъжни, и лирични, и „сърдити“ дори са посветили

на Стара Загора още редица творци на словото. Тези стихове са и сред най-добрите в националната ни поезия...

Най-младите ни автори днес са по-разкрепостени, с по-голямо чувство за хумор, по-самостоятелни, не толкова клетвено влюбени. Възшност те са различни и вървят по свои пътеки. Последните петнадесет години вече не се говори за приемственост и поколения в литературата. Интернет е едно свободно пространство, достъпно за всеки, където няма цензура. Членството в творчески съюзи изгуби съблмното си значение. Но кой и с какво може да „обедини“ творците в най-индивидуалното изкуство?

Свободата на издателската дейност и приливът на множество автори тревожи не малко „отговорни“ хора. Как да се отдели зърното от плевата? Къде отиде

критиката с нейната критичност?

Поезията на Стара Загора се развива. Може би не толкова видимо, не толкова афиширано Преди няколко години беше възстановено Дружеството на писателите. Освен вестник „Литературен глас“ отново излиза и списание „Птици в нощта“ – два центъра за литература и обществен живот, които не отстъпват на централните литературни издания. Появиха се и няколко старозагорски литературни сайта.

Всеки подбор е субективен. Постарал съм се да представя класиците и творците днес имена не само с най-известните им и познати стихове, но и с други, които по сила се нареждат до първите. Включил съм нови поети с една или повече издадени книги. Запазих подреждането на авторите хронологично (възрастово) независимо от тяхната известност и литературно присъствие в момента. „Гласове от Тракия-3“ обхваща повече автори от предишните „Гласове - 1 и 2“. Така се разширява ветрилото, виждаме повече имена. Това издание дава по-пълна картина на старозагорската поезия. Читателите ще видят имена от последните години, които не са толкова популярни, но творят и живеят с поезията.

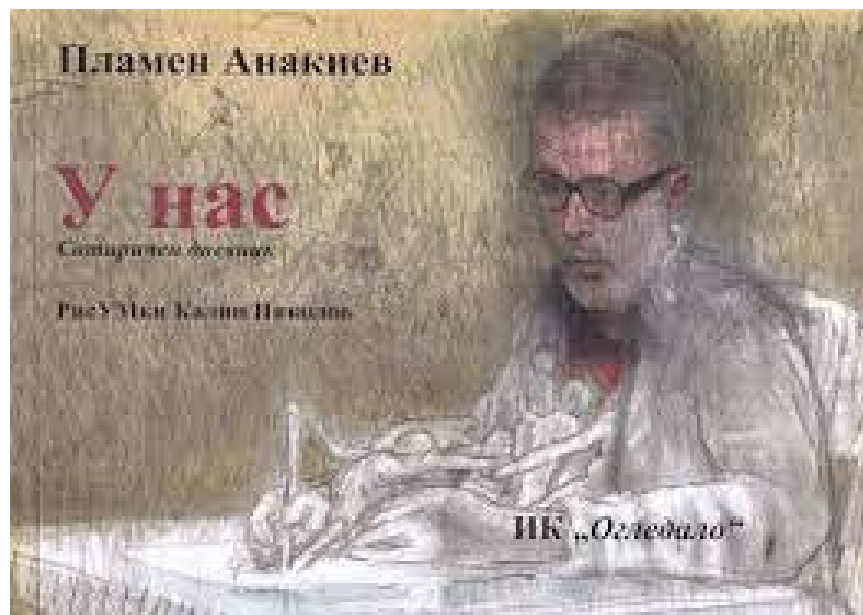
Убеден съм, че Стара Загора ще остане и в идните години с другото си име – Градът на поетите. Добре е „Гласове от Тракия - 3“ да започне с Петър Иванов – поборник, заточеник, издател, общественик, читалищен деятел, учител... Той е първия нов поет на Стара Загора след Освобождението, припознат за такъв от Иван Мирчев и Иван Хаджихристов. И заслужено пред името му стои великата дума Даскал.

септември 2021

ЛГ

Гласове от Тракия - 3, поетична антология, съставител Йордан Атанасов, Художник Нено Бакалски, предпечат и коректор: Кристина Божанова, Изд. „НЧ Даскал Петър Иванов“, Стара Загора, 2021.

САТИРИЧЕН ДО БОЛКА

„Пламен АНАКИЕВ* / се оказва свръхактуален и сатиричен до болка! Това го разбрах още когато по не зная каква прищявка, и по какъв каприз зачетох книгата му отзад-напред. Възшност – от четвърта, последна ~ корицата. Там черно на бяло, пардон, на бежово, е написано:

*„Стига с тия имекерии на пиари!
Стига с тия простотии на чалгари!
Стига с тия стари хватки
на мутри и на тълпи патки!
За да дойде отрезвяването,
Бойко бойкотирайте,
обойковяването!“*

Та... зачетох отзад-напред. Но, о чудеса! В последните няколко страници Пламен Анакиев е някак безобиден, та дори състрадателен с лафоризми, стил Радой Ралин:

*След пандемии
и политически коварства,
ако ви потребват
истински лекарства,
не ги търсете само във аптеките,
надникнете пак в книжарниците
и в библиотеките.*

ЗА този жанр тръччани-граовци

имат термин „заядотини“. Е, това са част от тия стихове-наричания! Хрумките, имам усещането, че тия творби му идват отгоре, някак наготово. Но авторът е подготвен за тях: веднага ги привежда в стройна, макар и твърде артистична структура; стегнато, без излишни натрупвания и украшения! Но има, естествено, и безобидни „частушки“:

*На любовта сред разприте,
капризите, загадките
обичаият повече...
се дави между капките.
/“ПРЕДАРХИМЕДОВ ЗАКОН“*

*С помощ от Лукавия бе избран
на мафията новият омбудсман.
/,СЕРЕН ДИМ
НАД ПРОКУРАТУРАТА“/*

Намекът за избора на папата е прозрачен и през серния дим! На места Пламен издава в груб натурализъм: в „Свети Цветан Василев“ например е разказана макар и вкратце цялото „падане-падение“ на „светията“, който става ктитор на манастир край Брезник:

*Така без благия си попечител
осиротя и нашата обител.*

С това канонизиране дарителят е молепанс безпощадно и завинаги! За това допринася и сполучливото карикатурно изображение на художника на книгата Калин НИКОЛОВ.

Някои са завидно лаконични:

*Изпусна влака
към живот охолел
И в паник-атака
сви крак пред Волен.*

На пръв поглед някои безобидни зачакки побират сълъжното в себе си като яйца на квачки:

*С аришин еднакъв
и безпристрастност ясна
тя, престъпността
по всичките етажи мачка.
Дори пеплите взеха да ѝ снасят,
та хвана и стоножска в крачка.
/“КОМИСИЯ
АНТИМАФИЯ“*

- като че ли вчера е писано! С каква лекота кацат на рамото/не езика, де!/ и римите, и иденте! Находките сами го намират! По лаконизъм се мери с Радой, но като маниер и стил няма равен! Някъде удря с теслата, някъде жили като комар или пчела! Добра компания е с художника Калин Николов,

който не може да избяга от Б. Димовски, но успява да „уплътни“ някои образи до отделно карикатурно изображение. В хармония с автора–пестелив, хаплив и ясен:

*Дойде още един ден
за мечтаната демокрация –
Сашо Йорданов бе внедрен
в Брюкселската плутокрация.*

Някъде уцелва с опакото на данта:

*Хора за смях –
под път и над път,
с чувство за хумор –
все по кът.*

*Политиците си сменят
думите,
както шофьорите гумите.*

*Най-силно
ненавиждат го героя
юмрук размахалите
подир боя. /На Янко Янков/*

Интересно е, че и двамата с художника често изпадат в буквализъм, но пък обобщенията им са на високо и дълбоко ниво! Има подхвърляния, които тежат от мисъл:

*Наднорменото ни тегло е
от самоизяждане!*

*Шом сме колонизирано
племе
и ГМО ще ядеме.*

Каламбури са по-рядко; на почит са четириситишката и кратките форми;

*Какво ли чува косата
от воплите на тревата?*

*Не загубиха,
а закупиха
изборите.*

Пламен Анакиев е с ясното съзнание за това какво и как пише; няма самочувствието на сатирик, нито на безумен смелчак. Реди ги, както ги чувства и мисли – с много плам и с неизменно весело-игриво предмостие. В предсловното признава, че много разчита на своя съавтор – умният и прозорлив читател!

Константин ЕЛЕНКОВ

Пламен Анакиев, У НАС, сатиричен дневник. Художник Калин Николов, И К „Огледало“, 2020.

БОРИС ДИМОВСКИ
15 ГОДИНИ БЕЗ ХУДОЖНИКА

Роден е на 20 октомври 1925 г. в село Яерово. Завършва Художествената академия в София. Ученик на Илия Бешков. Работи като художник във вестниците „Труд“ и „Стършел“, редактор и художник е в Българската национална телевизия. Рисува на живо в предаването „Всяка неделя“.^[1]

Съавтор на Радой Ралин в книгата „Люти чушки“, която предизвиква скандал през 1968 г.

Димовски илюстрира над 200 книги

за деца и възрастни, сред които „Моля заповядайте“ – епиграми от Радой Ралин (1966), „Невчесани мисли“ от Станислав Йежи Лец (1968), „Мигове в кибритена кутийка“ от Ола Кръстева (1970), „Весели народни приказки“ (1974). Оформя театрални постановки като Радой Ралин (1961), „Божествена комедия“ от Исидор Щок (1967). Депутат в Седмото Велико Народно събрание и в 36 Народно събрание. Умира на 26 март 2007 г.

Адрес: 6003 Ст.Загора, ул.Хр. Ботев 4
Главен редактор: Йордан АТАНАСОВ
тел: 042/649-110, GSM 0888 790 135
Редактори: Румен СТОЯНОВ, Иван БОЧЕВ
Красимира БОЖАНОВА
Издател: НЧ „Даскал Петър Иванов-1988“
E-mail: lit_glas@abv.bg
Интернет страница: literaturenglas.com
IBAN: BG14 UNCR 7630 1074 8633 90 BIC: UNCRBGSF
УниКредит Булбанк Стара Загора
Печат: „ЛИТЕРА ПРИНТ“ АД - Стара Загора

Не се връщат и не се редактират материали!
Абонамент - само в редакцията

Радой РАЛИН - 100 години (псевдоним на Димитър Стефанов Стоянов) е роден на 22.04.1922 г. в Сливен. Завършва гимназия в родния си град (1941) и право в Софийския университет (1945). Редактор е в сп. "Славяни" (1945-46), във в. "Литературен фронт" (1946-49), във в. "Стършел" (1952-61). През периода 1961-63 г. е редактор в Студия за игрални филми, а през 1964-66 - в Студията за хроникални и документални филми, където създава поредицата документални киносатири "Фокус". Известен е като поет, сатирик, най-изявеният епиграмист в българската поезия. По-важни поетични книги: "Стихотворения" (1949), "Войнишка тетрадка. Стихове" (1955; 1963; 1970; 1980), "Строго поверително. Хумористични стихотворения и разкази. С предг. от Илия Бешков" (1956), "Безопасни игли. Епиграми" (1960), "Лирика" (1965), "Личен контакт. Сатирични стихове" (1965), "Люти чушки. Народни епиграми" (1968; 1990), "Апострофи" (1980), "Избрани творби в 2 т." (1984), "Последен понеделник. Стихотворения" (1988), "Коило - галена трева. Лирика" (1989). Умира на 21.07.2004 г. в София.

Радой РАЛИН

ШЕП-ТЕЖИ

МИСЛЯ, КАК
ДА СЪЩЕСТ-
ВУВАМ.

НАЙ-
БЕЗСПОРНИЯТ
ОПТИМИЗЪМ Е

ВЯРАТА В ЗАДГРОБНИЯ ЖИВОТ.

НЕ ДАВАЙ ГРЪБ НИКОМУ, УЛЕСНЯВАШ
ГО ДА ТЕ ЯХНЕ!

НЕ СТРОЙТЕ МЕМОРИАЛИ, В
ИСТОРИЯТА ПРОТЕЗИТЕ СА
НЕУМЕСТНИ.

НИТО ДА СЕ ПОКЛАНЯШ, НИТО ДА
СЕ ИЗДИГНЕШ - ВСЕ ЩЕ БЪДЕШ
МИШЕНА.

ПАМЕТНИК НЕ СЕ НАСЛЕДЯВА!

ПЕПЕЛТА - МАСА ОТ БИВШИ АКТИВНИ
ИСКРИ.

ПО ДРЕХИТЕ ПОСРЕЩАТ, ПО УМА НЕ
МОГАТ ДА ИЗПРАТЯТ.

ПРЕД ГЛАДА -И ЛУДОСТТА ОТСТЪПВА.

СТЕПЕНИТЕ НА ЧОВЕШКИЯ СТРАХ
ОБРАЗУВАТ СЪПАЛАТА, ПО КОИТО
СЕ ИЗКАЧВА
НАСИЛИЕТО.

ЦАР ПИСАТЕЛ
- ВСИЧКИ
ХОРА СА
САМО В
РЪЦЕТЕ МУ,
АЛА ТОЙ НЕ Е
В РЪЦЕТЕ НА
НИТО ЕДИН
ЧИТАТЕЛ.

ТОЧНОСТ И ВЕРНОСТ

Далчев, Муратов и други преводачи на Федерико Гарсия Лорка

Ботчо БУКОВ

Този път става дума за превод на поезия – най-аристократичното от всички изкуства! Тъкмо поради това и до ден днешен то отчаяно търси своите жреци и своята собствена муза в Пантеона...

Някой от вас да превежда поезия? – Не ли? – Браво! Продължавайте да не го правите! Защото ако не сте повторно роденият в България Пушкин или Пабло Неруда (което е почти сигурно!), с какъв акъл смеете да ни ги претворявате на майчиния ни език?

Или още по-ясно – ако преводачът на поезия не е от ранга на превеждания поет, резултатът винаги ще бъде не добър.

Познанието на родния и на заучения език е само инструментът, за него няма да говорим. Нека обаче да подчертаем най-важното – за да пресъздадеш Шекспир, трябва да си Валери Петров! А ние – май че не сме нито единото, нито другото...

Просветва ми сега една мъдра мисъл, която гласи че когато превеждаме стихове, онова, което остава не-преведено, е поезията. Оценявам амбициите и напъните на всички мои колеги-преводачи и не ми е работа да давам конкретни оценки за постигнатия от тях творчески резултат. Само ще ви призная, че след прочит на световни класици, преведени на роден език, често се питам – това ли е великият поет един кой си? Фатално разминаване на художествените стойности! Причината е ясна – толкова го можем!

Ако ли пък се захванем с превода на непреводима поезия, крахът направо ще е гарантиран:

„Я надуй, дядо, кавала,
след теб да викна - запя
песни юнашки, хайдушки,
песни за вехти войводи –“

Е, добре – да кажем че сме се ангажирали и сме опитали да преведем този текст добросъвестно от български на чужд език. Какъв ужас! Чуждоземецът не ще престане да ни пита: „Какво е кавал и ако с него се свири, защо трябва да се надува като автомобилна гума? Няма ли млади инструменталисти във вашата държава, та се налага този кавал да бъде надуван от немощен старец? Що за песен е тая, в която вместо да се пее, се вика? Защо в стихотворението се възхваляват терористи? Защо главатарите на тия банди от злосторници са на преклонна възраст и т.н.?

Откажете се, колеги! Това стихо-

творение е само наше, създадено от българин за българина, и не подлежи на превод!

Тогава – какво? Да се отказваме ли въобще от художествения превод на стойностната национална и чуждозична поезия?

В никакъв случай, даже напротив! И най-малкото, защото чрез поетичния превод българският поет си поставя свръхзадачи и сам се подлага на творческо изпитание, което води до усъвършенстване. Така че и най-скромният наш успех в художественото представяне на световните образци заслужава насърчение и признание.

Да кажа нещо и за верността на поетичния превод.

При всички случаи верността е по-важна от точността, но много по-трудна за постигане. Тук вече става дума за свещенодействие. Нещо като тълкуване на словото Божие от равина – какво е искал на каже Бог, ала по една или друга причина го е изрекъл с недомлъвки или пък просто е забравил да го каже... За вярното пресъздаване на поетичните текстове на роден език е необходимо да си поет на квадрат. Един поет се възплъщава в друг поет. Един талант се предоставя доброволно и безкористно в услуга на друг талант. Висш пилотаж! Важни са не думите сами по себе си, а посланието и внушението! Истинският преводач на стихове, макар и да владее перфектно чуждия език, не превежда думи, а претворява поезия! Преводачът на поезия не е просто сянката му, а самият превежда поет. Той не е засенченият и пожертвал се автор, а е съавторът на всяко преводно произведение. И дано не ви шокирам, но си мисля, че името на преводача на поезия трябва да стои като марка най-отгоре и върху заглавната корица да пише горе-долу така: „Ботчо Буков ви представя избрани стихове от

Ф. Г.Лорка“. Размечтах се, но мечтите са за това, нали?

Наскоро препрочетох романа „Невярната съпруга“ от Федерико Гарсия Лорка, претворен на български език от моите учители по превод Муратов и Далчев.

Разлистих оригинала:
„Pasadas las zarzamas,
los juncos y los espinos,
bajo su mata de pelo
hice un hoyo sobre el limo“.

Ето техния превод на текста:

„Щом минахме безмълвно двама
къпини, тръни и тръстики,
коравият й кок изрови

във тинята една трапчинка“.

А после с цялото ми уважение и към преводаческото им дело, направих и моята интерпретация:

„Щом отминахме къпините,
трънките, след тях тръстиките,
за разкоша на косите й
аз ямка в тинята изрих“.

Реагираха приятели. Но как така? От досегашния превод знаем, че тъкмо тя, в любовен екстаз, е изкопала с кока си трапчинка в тинята! Аз им отговарям кратичко – прочетете какво е написал Лорка!

С този пример се опитвам както да разгранича, така и да събера във фокус критериите за точност и верност на превода. Често верността на пресъздаденото се отклонява от точните думи в превода, но в много случаи е за добро.

Ето как изглежда този същия текст на руски, в преводи, направени от А.Гелескулаи и Анатолий ЯНИ:

„За голубой ежевикой
у тростникового плеса
я в белый песок впечатал
ее смоляные косы“.

„Сквозь кусты ежевики,
Боярышник и тростник
Твоею волос копною
Я к мягкой земле приник“.

„За кустами ежевики
мною брошенная с жаром
так, что косы разметались,
в камышах она лежала“.

Както виждате, точността на преводите спрямо оригинала е силно пострадала. Съветската преводаческа школа е „вярна“, но на постулатите на социалистическия реализъм, който по отношение на преводната поезия означава „дописване на превеждания поет с бабуване и разкрасяване“ от страна на преводача. А пък родните ни преводачи в ония времена не можеше да не следват примера и да не се равняват по „постиженията“ на съветските другари...

Моят превод на този пасаж от романа е по-точен. Разбирам предшествениците си. Фразеологизмът в андалуския говор „mata de pelo“ би се оказал препъни-камък даже за сериозни испанисти. Преводът на Муратов и Далчев е „малко неточен“, но за сметка на това, поетичен. Убеден съм, че понякога, според мярата на заложбите, ние, преводачите на поезия, можем да си позволяваме да „облагородяваме“ световните класици.

Важното е да намерим баланса между точност и верност.